

Quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về tinh gọn tổ chức bộ máy, xây dựng đội ngũ cán bộ để nâng cao hiệu quả của hệ thống chính trị

TS. NGUYỄN THANH NGÀ

Học viện Báo chí và Tuyên truyền; Email: thanhnga82ajcgmail.com

Nhận ngày 03 tháng 6 năm 2024; chấp nhận đăng tháng 8 năm 2025.

Tóm tắt: Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn nhấn mạnh yêu cầu xây dựng bộ máy nhà nước tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả và đội ngũ cán bộ có chất lượng cao. Theo Người, bộ máy phải thực sự “của dân, do dân, vì dân”, tránh tình trạng công kênh, hình thức, lãng phí; việc tinh giản tổ chức cần gắn chặt với nâng cao phẩm chất, năng lực của cán bộ. Người đề cao nguyên tắc “ít mà tốt”, bảo đảm phân công nhiệm vụ rõ ràng, phối hợp nhịp nhàng, sử dụng đúng người đúng việc và kiên quyết đấu tranh với các biểu hiện quan liêu, bè phái, địa phương chủ nghĩa. Hồ Chí Minh đặc biệt coi trọng giáo dục đạo đức công vụ, nuôi dưỡng tinh thần phục vụ nhân dân, gắn bó mật thiết với quần chúng, kết hợp hài hòa giữa lý luận và thực tiễn, đồng thời tăng cường công tác kiểm tra, giám sát. Trong bối cảnh hiện nay, tư tưởng ấy tiếp tục là định hướng quan trọng cho cải cách hành chính, tinh giản biên chế, sắp xếp tổ chức khoa học, phân cấp gắn với cơ chế kiểm soát hiệu quả, ứng dụng mạnh mẽ công nghệ số, nhằm xây dựng hệ thống chính trị hiện đại, trong sạch, vững mạnh, đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững của đất nước.

Từ khóa: Chủ tịch Hồ Chí Minh; đội ngũ cán bộ; tinh gọn bộ máy; hệ thống chính trị.

Abstract: President Hồ Chí Minh consistently emphasized the need to build a streamlined, efficient, and effective state apparatus along with a high-quality cadre force. He believed the apparatus must truly be “of the people, by the people, and for the people,” avoiding redundancy, formality, and waste. Organizational streamlining must be closely linked with improving the qualities and competencies of cadres. He highlighted the principle of “fewer but better,” ensuring clear task allocation, harmonious coordination, proper placement of personnel, and resolute struggle against bureaucracy, factionalism, and localism. Hồ Chí Minh particularly valued the cultivation of public service ethics, nurturing the spirit of serving the people, maintaining close ties with the masses, harmonizing theory and practice, and strengthening inspection and supervision. In the current context, his thought remains a crucial orientation for administrative reform, downsizing, scientific organizational arrangement, decentralization with effective control mechanisms, and robust application of digital technologies, thereby contributing to building a modern, transparent, and resilient political system that meets the requirements of sustainable national development.

Keywords: President Ho Chi Minh; cadre force; organizational streamlining; political system.

Chủ tịch Hồ Chí Minh - lãnh tụ thiên tài, người sáng lập và rèn luyện Đảng ta - luôn đặc biệt quan tâm đến việc xây dựng một hệ thống chính trị tinh gọn, hiệu lực, hiệu quả. Theo tư tưởng của Người, bộ máy nhà nước phải thật sự “của dân, do dân, vì dân”, tránh tình trạng công kênh, hình thức và xa rời nhân dân. Đồng thời, Người nhấn mạnh vai trò quyết định của đội ngũ cán bộ là “cái gốc của mọi công

việc” trong việc vận hành và nâng cao hiệu quả hoạt động của bộ máy nhà nước. Hồ Chí Minh yêu cầu cán bộ phải vừa “hồng” vừa “chuyên”, có phẩm chất đạo đức cách mạng, năng lực thực tiễn và tinh thần phục vụ nhân dân. Do đó, việc tinh gọn tổ chức bộ máy luôn gắn liền với việc xây dựng đội ngũ cán bộ chất lượng cao. Trong bối cảnh hiện nay, Đảng ta đang đẩy mạnh thực hiện Nghị quyết số 18-NQ/TW,

ngày 25/10/2017, Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII “Một số vấn đề về tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả”, việc nghiên cứu và vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về vấn đề này càng có ý nghĩa cấp thiết.

1. Quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về tinh gọn bộ máy nhà nước

Xuất phát từ quan điểm coi bộ máy nhà nước là công cụ hiệu quả để phục vụ nhân dân chứ không phải là gánh nặng cho dân, Chủ tịch Hồ Chí Minh không chỉ đề cao đặc tính pháp lý, cách mạng và nhân văn mà còn đặc biệt chú trọng đến tính hiệu lực, hiệu quả và sự tinh gọn của bộ máy hành chính nhà nước.

Xác định tiêu chí của một bộ máy hành chính tinh gọn, hiệu quả làm căn cứ cho công tác thực tiễn.

Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, bộ máy nhà nước cần được tổ chức tinh giản, hiệu quả, với ít bộ ngành, ít tầng nấc trung gian và ít cán bộ nhưng vẫn đảm bảo thực hiện tốt chức năng quản lý nhà nước trên mọi lĩnh vực của đời sống xã hội. Chính phủ do Người đứng đầu luôn được xây dựng theo hướng gọn nhẹ. Cụ thể, Ủy ban Dân tộc Giải phóng - cơ quan lãnh đạo cuộc Cách mạng Tháng Tám - chỉ gồm 15 thành viên; Chính phủ cách mạng lâm thời sau Cách mạng Tháng Tám vẫn duy trì quy mô 15 thành viên với 13 bộ; và Chính phủ liên hiệp kháng chiến năm 1946 chỉ có 12 thành viên và 10 bộ⁽¹⁾.

Trước thách thức của phóng viên quốc tế về lý do một Chính phủ với nhiều nhiệm vụ lại chỉ gồm 10 bộ, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: “Vì nước mình nhỏ nên không cần nhiều bộ, tránh lãng phí và trùng lặp chức năng, nhiệm vụ”⁽²⁾. Song song với việc xây dựng bộ máy hành chính trung ương, Chủ tịch Hồ Chí Minh còn chỉ đạo thành lập ủy ban nhân dân các cấp theo phương châm tinh gọn về tổ chức, rõ ràng về chức năng và nhiệm vụ. Người nhấn mạnh: “Ủy ban nhân dân (làng, huyện, tỉnh, thành phố) là hình thức Chính phủ trong các địa phương... ủy ban có từ 5 đến 7 người”⁽³⁾.

Nguyên tắc tinh gọn này còn thể hiện trong việc thành lập Ban Thanh tra đặc biệt - tiền thân của Ban Thanh tra Chính phủ ngày nay - chỉ gồm 2 thành viên là cụ Bùi Bằng Đoàn và ông Cù Huy Cận. Ngay cả

bộ phận giúp việc trực tiếp cho Chủ tịch Hồ Chí Minh trong kháng chiến chống Pháp cũng chỉ có 8 người và sau năm 1954, số lượng này cũng chỉ hơn 10 người.

Bên cạnh đặc điểm “ít mà tốt”, hiệu quả của bộ máy hành chính theo tư tưởng Hồ Chí Minh còn được thể hiện ở khả năng phối hợp nhịp nhàng giữa các bộ phận chức năng. Mỗi cơ quan, đơn vị phải vừa có sự phân định rõ ràng về nhiệm vụ, vừa bảo đảm sự phối hợp đồng bộ và ăn ý trong quá trình thực hiện chức năng chung. Với tư duy khoa học và lòng tôn trọng đối với mỗi con người, mỗi vị trí trong sự nghiệp cách mạng, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh: “Tất cả mọi người, bất kỳ ở một chức vụ nào, cao hay thấp, to hay nhỏ, tất cả mọi người làm thành một bộ máy. Thiếu một người nào hay có một người không làm tròn nhiệm vụ là hỏng cả”⁽⁴⁾. Tinh gọn theo Người không có nghĩa là cắt giảm tùy tiện, mà là đảm bảo trong bộ máy không có ai thừa. Đồng bộ nghĩa là mọi cá nhân, bộ phận đều có vai trò liên kết chặt chẽ, ảnh hưởng đến toàn thể hệ thống. Hiệu quả là ở chỗ dù ít người nhưng vẫn làm được nhiều việc. Đây chính là quan điểm xuyên suốt của Chủ tịch Hồ Chí Minh về một nền hành chính tinh gọn, hiệu quả, phục vụ tốt nhất cho sự nghiệp cách mạng và lợi ích của nhân dân.

Chủ tịch Hồ Chí Minh sớm đặt ra yêu cầu phải chấn chỉnh biên chế, sắp xếp lại bộ máy hành chính.

Với óc quan sát tinh tế và nhạy bén, Chủ tịch Hồ Chí Minh sớm nhận thấy những biểu hiện đi ngược lại yêu cầu xây dựng một bộ máy hành chính tinh gọn, hiệu quả mà cách mạng đặt ra. Ngay từ tháng 8 năm 1951 - khi bộ máy hành chính của nước ta nhìn chung vẫn còn đơn giản, gọn nhẹ, trong bối cảnh cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp đang ở giai đoạn ác liệt, Người đã chủ trương: “Thực hành chấn chỉnh biên chế, để bớt sự đóng góp cho dân và thêm lực lượng vào công việc tăng gia sản xuất”⁽⁵⁾.

Tiếp đó, trong cuộc nói chuyện với cán bộ ngành quân nhu năm 1952, Chủ tịch Hồ Chí Minh chính thức đưa ra quan niệm về việc tinh giản bộ máy. Người nhấn mạnh: “Nói chung, các cơ quan đều phải tiết kiệm. Riêng cơ quan cung cấp tổ chức còn kèn càng, thừa người, phải sắp xếp cho gọn gàng, hợp lý, mọi người đều có công việc thiết thực, những người

thừa phải đưa đi chỗ thiếu, những người ở lại phải thi đua nâng cao năng suất của mình. Thế là tinh giản. Tinh là đưa năng suất lên cao, làm cho mau cho tốt; giản là vừa phải, không kèn càng, tránh hình thức⁽⁶⁾. Quan điểm của Người không chỉ dừng lại ở việc tinh giản trong các cơ quan hành chính, mà còn mở rộng đến toàn bộ hệ thống chính trị. Người chỉ rõ: “Các cơ quan chính quyền và đoàn thể, các cơ quan kinh tế và các ủy ban, cần phải nâng cao năng suất, giảm bớt số người (tinh giản)... Vô luận thế nào cũng phải tìm đủ cách để biên chế các cơ quan lại⁽⁷⁾”.

Từ rất sớm, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nhận thức rõ sự cần thiết của việc tổ chức bộ máy nhà nước một cách khoa học, hợp lý, hiệu quả; tránh tình trạng công kèn, hình thức, gây lãng phí nguồn lực và ảnh hưởng đến hiệu quả hoạt động của toàn hệ thống.

Như vậy, vấn đề tinh giản biên chế đã được Chủ tịch Hồ Chí Minh đặt ra từ rất sớm, với tinh thần quyết liệt và toàn diện. Đối với Người, mục tiêu của việc tinh giản không chỉ dừng lại ở việc “cắt giảm cơ học” những lao động dư thừa, mà cao hơn nữa là nhằm nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ, công chức. Chủ tịch Hồ Chí Minh không chỉ nhìn nhận hiệu quả của công tác tinh giản ở khía cạnh kinh tế - giảm gánh nặng cho ngân sách, tăng hiệu suất lao động - mà còn đánh giá nó từ góc độ văn hóa và đạo đức. Theo Người, tinh giản biên chế chính là cơ hội để mỗi cán bộ tự rèn luyện, hoàn thiện bản thân toàn diện, nâng cao trình độ, phẩm chất và tinh thần trách nhiệm nhằm đáp ứng tốt hơn yêu cầu của tổ chức và kỳ vọng của nhân dân.

Chủ tịch Hồ Chí Minh đề ra hệ thống giải pháp hữu hiệu để xây dựng bộ máy hành chính tinh gọn, hiệu quả.

Theo phương châm “muốn lúa tốt phải diệt cỏ”, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn tìm cách nâng cao tính tích cực của nhân tố con người và triệt tiêu những nguyên nhân làm nảy sinh những vấn đề tiêu cực trong công tác cán bộ. Cụ thể là:

Thúc đẩy mạnh mẽ công tác giáo dục đạo đức công vụ và nâng cao quyết tâm đổi mới lối làm việc trong đội ngũ cán bộ, công chức là một yêu cầu cấp thiết để xây dựng bộ máy hành chính thực sự tinh gọn, hiệu lực, hiệu quả. Theo tư tưởng Hồ Chí Minh, việc tuyên truyền, giáo dục phải làm cho mỗi cán bộ,

công chức thấm nhuần sâu sắc vai trò phục vụ nhân dân - xem mình là người đầy tớ trung thành của dân, có trách nhiệm hoàn thành tốt mọi nhiệm vụ được giao. Người từng nhấn mạnh: “Phải nhớ rằng: Dân đã lấy tiền mồ hôi nước mắt để trả lương cho ta trong những thì giờ đó. Ai lười biếng tức là lừa gạt dân⁽⁸⁾”. Khi đội ngũ cán bộ, công chức có đạo đức cách mạng vững vàng, chấp hành nghiêm kỷ luật lao động và có phương pháp làm việc khoa học, hiệu quả, thì một người có thể đảm đương công việc của hai người, một ngày có thể hoàn thành khối lượng công việc của hai ngày. Điều đó cũng có nghĩa là hiệu quả hoạt động của bộ máy hành chính sẽ được nâng cao rõ rệt.

Tổ chức bộ máy khoa học, sử dụng nhân lực một cách hiệu quả.

Chủ tịch Hồ Chí Minh từng chỉ ra rằng sự công kèn, kém hiệu quả của bộ máy hành chính nhà nước nhiều khi bắt nguồn từ lối làm việc luộm thuộm và thiếu óc tổ chức của cán bộ. Vì vậy, Người nhấn mạnh yêu cầu “tổ chức phải gọn gàng, khoa học, trong đó nhiệm vụ của từng bộ phận, từng cá nhân cần được phân định rõ ràng; đồng thời, các cấp lãnh đạo phải thường xuyên quan tâm, hỗ trợ, kiểm tra và đôn đốc thực hiện nhiệm vụ một cách nghiêm túc⁽⁹⁾”. Đặc biệt, theo Người, người lãnh đạo phải biết “dụng nhân như dụng mộc” - biết loại bỏ những cán bộ yếu kém như người thợ giỏi loại bỏ phần gỗ mục; đồng thời biết đánh giá đúng sở trường, năng lực của từng người để bố trí công việc phù hợp, phát huy tốt nhất thế mạnh của từng cá nhân. Khi người lãnh đạo có khả năng bố trí cán bộ đúng vị trí, đúng năng lực, biết khơi dậy tinh thần làm việc tự giác của đội ngũ, thì bộ máy dù tinh gọn vẫn có thể vận hành nhịp nhàng, đạt hiệu quả cao.

Đẩy lùi tư duy cục bộ, bè phái, địa phương chủ nghĩa trong đội ngũ cán bộ có chức, có quyền.

Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ, một trong những nguyên nhân làm cho bộ máy hành chính trở nên công kèn là do tình trạng một số cán bộ có chức, có quyền lợi dụng vị trí để “đem người nhà, người quen vào việc công”. Căn bệnh bè phái, địa phương chủ nghĩa không chỉ làm méo mó công tác tổ chức cán bộ mà còn cản trở quá trình tinh giản biên chế. Những cán bộ mắc căn bệnh này thường chỉ quan tâm đến lợi ích cục bộ của địa phương mình, tìm cách

giữ lại cán bộ giỏi cho địa phương hoặc trì hoãn việc điều động, sắp xếp lại đội ngũ. Điều này dẫn đến tình trạng bộ máy ngày càng phình to nhưng hiệu lực, hiệu quả lại suy giảm. Nếu không kiên quyết đấu tranh loại bỏ những biểu hiện tiêu cực này trong đội ngũ cán bộ lãnh đạo, thì việc xây dựng một nền hành chính tinh gọn, hiệu quả sẽ khó đạt được.

Phát huy vai trò của đội ngũ trí thức trong tư vấn chính sách và chuyên môn hóa công việc.

Chủ tịch Hồ Chí Minh chủ trương sử dụng đội ngũ trí thức vào những lĩnh vực mà họ có chuyên môn sâu, qua đó nâng cao chất lượng hoạt động của bộ máy nhà nước. Nhờ định hướng đúng đắn này, Chính phủ do Người đứng đầu tuy tinh giản về tổ chức nhưng vẫn đảm đương hiệu quả khối lượng công việc lớn. Điều này thể hiện rõ nét qua thành tựu lập pháp sau Cách mạng Tháng Tám. Nhiều học giả nước ngoài từng kinh ngạc đặt câu hỏi: “Tại sao một chính quyền gồm những người vừa ra tù, vừa từ chiến khu trở về lại có thể xây dựng được một hệ thống pháp luật đồ sộ, với chất lượng không thua kém trình độ pháp lý phổ biến trên thế giới lúc bấy giờ?”. Câu trả lời nằm ở sự tham gia tích cực của các chuyên gia pháp luật trong vai trò cố vấn. Cách làm này không chỉ diễn ra trong lĩnh vực lập pháp mà còn được vận dụng hiệu quả trong nhiều lĩnh vực khác của đời sống xã hội, thể hiện tư duy khoa học, cầu thị và biết trọng dụng người hiền tài của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Phát huy vai trò của cơ quan Thanh tra Chính phủ.

Chủ tịch Hồ Chí Minh nhận định cơ quan thanh tra là bộ phận không thể thiếu trong bộ máy Chính phủ. Nhiệm vụ của thanh tra không chỉ nhằm chống tham ô, lãng phí mà còn ngăn chặn quan liêu - căn bệnh làm bộ máy hành chính trở nên cồng kềnh và suy yếu. Vì vậy, Người đã giao cho Ban Thanh tra một quy chế đặc biệt với nguyên tắc “tiên hành, hậu thuyết”, tức là Ban có quyền đình chức hoặc bắt giữ bất cứ cán bộ nào trong ủy ban nhân dân hoặc Chính phủ nếu vi phạm, đồng thời phải báo cáo lên Hội đồng Chính phủ sau đó. Với quan điểm cán bộ thanh tra phải là tấm gương sáng để mọi người noi theo, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã lựa chọn những nhân vật nổi tiếng về phẩm chất chính trực, liêm khiết như cụ Bùi

Bằng Đoàn, Tôn Đức Thắng, Hồ Tùng Mậu, Nguyễn Văn Trân, Nguyễn Lương Bằng đảm nhiệm chức vụ Trưởng ban Thanh tra Chính phủ. Người cũng yêu cầu các cấp lãnh đạo không được can thiệp hay thao túng công tác thanh tra mà phải phối hợp chặt chẽ để cán bộ thanh tra hoàn thành tốt nhiệm vụ của mình. Nhờ đó, các căn bệnh cố hữu trong bộ máy Nhà nước phần nào được đẩy lùi và ngăn chặn hiệu quả.

Như vậy, ngay từ khi bộ máy hành chính nước ta còn trong giai đoạn phát triển, đội ngũ cán bộ chưa nhiều về số lượng nhưng đã có phẩm chất đạo đức tốt. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nhận thấy nguy cơ “phình to” của bộ máy quan liêu. Người đã tiên liệu rõ những hiện tượng thừa thãi khi đang còn thiếu hụt, những biểu hiện tiêu cực khi bộ máy còn đang vận hành tốt, đồng thời tìm ra những biện pháp kịp thời để ngăn chặn các căn bệnh này ngay từ giai đoạn manh nha. Tất cả những điều đó thể hiện tầm nhìn sâu rộng, nhạy bén về chính trị, sự quyết đoán trong công tác tổ chức, cũng như tấm lòng tận tụy vì dân, vì nước của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

2. Quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ cán bộ

Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn khẳng định vai trò trung tâm của cán bộ trong sự nghiệp cách mạng. Người nhấn mạnh: “Cán bộ là cái gốc của mọi công việc”⁽¹⁰⁾. Theo Người, mọi chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước, dù đúng đến đâu, nếu không có đội ngũ cán bộ đủ năng lực tổ chức thực hiện thì cũng không thể thành công. Ngược lại, nếu có đội ngũ cán bộ tốt thì sẽ vượt qua được khó khăn, biến chủ trương thành hiện thực. Cán bộ chính là cầu nối giữa Đảng, Nhà nước với nhân dân, là người trực tiếp thực hiện các chính sách, pháp luật. Do vậy, hiệu quả hoạt động của bộ máy hành chính, của toàn bộ hệ thống chính trị phụ thuộc rất lớn vào chất lượng và phẩm chất của đội ngũ cán bộ. Yêu cầu đối với cán bộ theo tư tưởng Hồ Chí Minh:

Vừa “hồng” vừa “chuyên”. Hồ Chí Minh yêu cầu cán bộ phải có đủ đức và tài, tức là vừa “hồng” - có đạo đức cách mạng, vừa “chuyên” - có năng lực chuyên môn. Người khẳng định: “Có tài mà không có đức là người vô dụng, có đức mà không có tài thì làm việc gì cũng khó”⁽¹¹⁾. Sự kết hợp hài hòa giữa phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống với năng lực

chuyên môn, kỹ năng hành chính là điều kiện bắt buộc để cán bộ thực hiện tốt nhiệm vụ được giao.

Có tinh thần phục vụ nhân dân, không tư lợi cá nhân. Hồ Chí Minh coi cán bộ là “người đầy tớ trung thành của nhân dân”, tuyệt đối không phải là “quan cách mạng”. Người phê phán nặng nề những cán bộ vì quyền lợi cá nhân mà xa rời quần chúng, lợi dụng chức vụ để mưu cầu tư lợi. Theo Người, mỗi cán bộ cần phải rèn luyện đạo đức công vụ, biết tự kiểm điểm và sửa chữa sai lầm.

Gắn bó với quần chúng, biết lắng nghe, cầu thị. Một trong những yêu cầu quan trọng mà Hồ Chí Minh đặt ra là cán bộ phải gần dân, hiểu dân, học dân và trọng dân. Người dạy: “Cán bộ phải luôn luôn lắng nghe ý kiến của quần chúng, khiêm tốn học hỏi quần chúng, không được quan liêu, mệnh lệnh”⁽¹²⁾. Sự gần dân, gắn bó mật thiết với nhân dân là cơ sở để cán bộ hoàn thành tốt nhiệm vụ, tránh bệnh hình thức và quan liêu trong thực tiễn công tác.

Phải đào tạo, bồi dưỡng thường xuyên. Chủ tịch Hồ Chí Minh coi trọng công tác đào tạo, huấn luyện cán bộ. Người cho rằng: “Muốn làm việc tốt, phải học. Không học thì không tiến bộ được”⁽¹³⁾. Công tác đào tạo không chỉ tập trung vào chuyên môn mà còn phải rèn luyện bản lĩnh chính trị, đạo đức cách mạng và kỹ năng thực hành. Người khuyến khích xây dựng một hệ thống đào tạo liên tục, phù hợp với từng đối tượng cán bộ.

Đặt đúng người, đúng việc. Hồ Chí Minh luôn nhấn mạnh nguyên tắc sử dụng cán bộ đúng năng lực, sở trường, tránh tình trạng bố trí tùy tiện, cục bộ, thiên vị. Người khẳng định: “Dụng nhân như dụng mộc” - dùng người như dùng gỗ, phải chọn đúng loại gỗ để làm đúng việc. Việc bố trí đúng cán bộ không chỉ giúp phát huy năng lực mà còn khơi dậy tinh thần trách nhiệm, từ đó tăng hiệu quả làm việc trong hệ thống chính trị.

Kiểm tra, giám sát cán bộ thường xuyên. Theo tư tưởng Hồ Chí Minh, đi đôi với việc giao quyền và trách nhiệm cho cán bộ là công tác kiểm tra, giám sát. Người nói: “Cấp trên phải luôn kiểm tra cán bộ cấp dưới, phát hiện và sửa sai kịp thời”⁽¹⁴⁾. Kiểm tra là để giúp cán bộ tiến bộ, chấn chỉnh kỷ luật, giữ gìn sự trong sạch của bộ máy, chứ không nhằm mục đích trừng phạt. Do đó, công tác đánh giá cán bộ cần khách

quan, dựa trên hiệu quả, sản phẩm của công việc.

3. Giá trị và ý nghĩa thực tiễn quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong bối cảnh hiện nay

Trong quá trình phát triển đất nước và hội nhập quốc tế, tổ chức bộ máy và công tác cán bộ đã có nhiều chuyển biến tích cực. Tuy nhiên, thực tiễn cũng đang đặt ra không ít vấn đề cấp bách: Bộ máy tổ chức vẫn còn chồng chéo, chồng chéo, thiếu thống nhất, dẫn đến tình trạng kém hiệu lực, hiệu quả trong chỉ đạo và thực thi nhiệm vụ. Một số cơ quan, đơn vị vẫn duy trì cơ cấu tổ chức nặng nề, nhiều tầng nấc trung gian, khiến việc quản lý bị phân tán và chậm trễ. Một bộ phận cán bộ, công chức suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức lối sống, thiếu trách nhiệm, quan liêu, xa rời dân, làm giảm sút niềm tin của nhân dân vào hệ thống chính trị. Thực trạng này đòi hỏi phải vận dụng sâu sắc tư tưởng Hồ Chí Minh trong xây dựng bộ máy và đội ngũ cán bộ nhằm tạo bước đột phá về tổ chức và nhân sự.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về một bộ máy “của dân, do dân, vì dân”, gọn nhẹ, hiệu quả, và đội ngũ cán bộ “vừa hồng vừa chuyên” tiếp tục là kim chỉ nam cho tiến trình cải cách tổ chức và cán bộ hiện nay.

Một là, tinh giản biên chế, nâng cao chất lượng cán bộ: Tinh giản biên chế không chỉ là cắt giảm số lượng người trong bộ máy nhà nước mà còn là quá trình cơ cấu lại toàn diện đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức theo hướng tinh gọn, hiệu quả, hợp lý cả về số lượng và chất lượng. Việc này phải thực hiện bài bản, có kế hoạch, gắn với đánh giá đúng năng lực, phẩm chất và hiệu quả công việc. Cần loại bỏ các vị trí trung gian chồng chéo, sàng lọc cán bộ yếu kém, đồng thời chú trọng xây dựng đội ngũ cán bộ có đạo đức, năng lực và tinh thần trách nhiệm cao.

Chủ tịch Hồ Chí Minh từng chỉ rõ: “Tất cả mọi người, bất kỳ ở một chức vụ nào, cao hay thấp, to hay nhỏ, tất cả mọi người làm thành một bộ máy. Thiếu một người nào hay có một người không làm tròn nhiệm vụ là hỏng cả”⁽¹⁵⁾. Do đó, nâng cao chất lượng cán bộ là điều kiện tiên quyết để bộ máy vận hành hiệu quả. Người cũng nhấn mạnh: “Muốn cứu nước và giải phóng dân tộc không có con đường nào khác ngoài con đường cách mạng vô sản... Muốn cách mạng thành công thì phải có Đảng lãnh đạo, mà

Đảng muốn vững thì phải có đội ngũ cán bộ tốt⁽¹⁶⁾. Trong bối cảnh hiện nay, tinh giản biên chế gắn liền với nâng cao chất lượng cán bộ là giải pháp chiến lược xây dựng hệ thống chính trị hiện đại, hiệu lực và hiệu quả theo tư tưởng Hồ Chí Minh.

Hai là, sắp xếp lại bộ máy theo hướng tinh gọn, hiệu quả: Đề nâng cao hiệu lực và hiệu quả hoạt động của hệ thống chính trị, việc tổ chức lại bộ máy cần hướng đến mục tiêu rõ ràng về chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của từng cơ quan, đơn vị, tránh sự chồng chéo, phân tán nguồn lực và đảm bảo tính đồng bộ trong quản lý, điều hành. Tổ chức phải được thiết kế sao cho mỗi bộ phận, mỗi cá nhân đều có nhiệm vụ cụ thể, thiết thực, tránh tình trạng “làm cho có” hoặc hình thức. Đồng thời, cần tăng cường phân cấp, phân quyền gắn với cơ chế kiểm tra, giám sát hiệu quả nhằm tạo sự chủ động, trách nhiệm trong từng cấp, từng ngành.

Tư tưởng Hồ Chí Minh là kim chỉ nam cho định hướng này. Người từng yêu cầu rõ ràng: “Nói chung, các cơ quan đều phải tiết kiệm. Riêng cơ quan cung cấp tổ chức còn kèn càng, thừa người, phải sắp xếp cho gọn gàng, hợp lý, mọi người đều có công việc thiết thực... Thế là tinh giản, tinh là đưa năng suất lên cao, làm cho mau cho tốt, giản là vừa phải, không kèn càng, tránh hình thức”⁽¹⁷⁾. Tư tưởng này không chỉ thể hiện quan điểm sâu sắc về tổ chức bộ máy mà còn là chỉ dẫn thực tiễn cho công cuộc cải cách hành chính hiện nay, góp phần xây dựng hệ thống chính trị năng động, sát thực tiễn, phục vụ nhân dân hiệu quả.

Thực hiện chủ trương xây dựng, vận hành chính quyền địa phương 2 cấp theo tinh thần Nghị quyết số 18 - NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương khóa XII về tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả đã đạt nhiều kết quả quan trọng, như: Từ 63 tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương, sau sáp nhập còn 34 tỉnh, thành phố (28 tỉnh và 6 thành phố); kết thúc hoạt động của 694 đơn vị cấp huyện (Nghị quyết số 125/NQ - CP của chính phủ ngày 09/05/2025 về “Đề án sắp xếp đơn vị hành chính cấp tỉnh năm 2025”); sáp nhập 10.035 đơn vị hành chính cấp xã và thành lập mới 3.321 đơn vị hành chính cấp xã, gồm 2.636 xã, 672 phường và 13 đặc khu. Số đơn

vị hành chính cấp xã giảm 6.714 đơn vị so với trước khi sắp xếp, đạt tỷ lệ giảm 66,91%. Đó chính là thực hiện mong mỏi của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Ba là, tăng cường kiểm tra, giám sát và đánh giá cán bộ bằng kết quả thực tế: Theo tư tưởng Hồ Chí Minh, công tác kiểm tra, giám sát và đánh giá cán bộ phải dựa trên kết quả thực tế, gắn liền với nhiệm vụ được giao và mức độ hài lòng của người dân, thay vì chỉ căn cứ vào hồ sơ hay đánh giá cảm tính. Người nhấn mạnh: “Muốn chống bệnh quan liêu, cách tốt nhất là dựa vào nhân dân để kiểm soát cán bộ”⁽¹⁸⁾. Việc kiểm tra phải thường xuyên, có hệ thống và đặc biệt phải tạo điều kiện để nhân dân tham gia giám sát, góp phần phát hiện sai phạm và giúp cán bộ tự hoàn thiện. Bác cũng từng nói: “Cán bộ tốt là do nhân dân giúp đỡ, giáo dục mà thành”, vì vậy cần xây dựng cơ chế kiểm tra, giám sát dân chủ, minh bạch, coi trọng phản hồi của người dân - những người thụ hưởng trực tiếp chính sách và dịch vụ công. Trong bối cảnh chuyển đổi số, việc này càng cần áp dụng công nghệ thông tin để minh bạch quy trình, công khai kết quả và tạo điều kiện thuận lợi cho người dân tham gia đánh giá cán bộ, góp phần nâng cao chất lượng đội ngũ, phòng chống tiêu cực và xây dựng nền hành chính phục vụ nhân dân đúng theo tư tưởng Hồ Chí Minh.

Bốn là, coi trọng giáo dục đạo đức và tư tưởng cho cán bộ: Trong quan điểm của Hồ Chí Minh, phẩm chất đạo đức cách mạng và bản lĩnh chính trị là nền tảng cốt lõi quyết định chất lượng và uy tín của đội ngũ cán bộ. Vì vậy, việc giáo dục, rèn luyện đạo đức và tư tưởng không chỉ là nhiệm vụ nhất thời mà phải được xem là công việc thường xuyên, liên tục, lâu dài, có hệ thống và mang tính chiến lược trong quá trình xây dựng đội ngũ cán bộ. Muốn đội ngũ cán bộ thực sự là những người “vừa hồng vừa chuyên”, đủ sức gánh vác nhiệm vụ trong tình hình mới, cần phải không ngừng bồi dưỡng lý tưởng cách mạng, tinh thần yêu nước, lòng trung thành với Đảng, với Tổ quốc và Nhân dân. Bên cạnh đó, phải kiên quyết đấu tranh chống chủ nghĩa cá nhân, bệnh cơ hội, thực dụng, tư tưởng cục bộ, bè phái, lợi ích nhóm - những biểu hiện của sự suy thoái về phẩm chất đạo đức đang làm xói mòn niềm tin của nhân dân. Việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức,

phong cách Hồ Chí Minh cần được tổ chức thành các hoạt động cụ thể, thiết thực, gắn liền với chức trách, nhiệm vụ và môi trường công tác của mỗi cán bộ. Đây không chỉ là quá trình nhận thức, mà còn là quá trình hành động, tức là phải biến nội dung học tập thành kim chỉ nam cho hành vi ứng xử, phong cách làm việc và tinh thần phục vụ nhân dân. Khi đó, cán bộ mới thực sự trở thành tấm gương mẫu mực, là “công bộc của dân”, góp phần xây dựng hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh, đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong giai đoạn mới.

Năm là, kết hợp nhuần nhuyễn giữa lý luận và thực tiễn: Trong tư tưởng Hồ Chí Minh, lý luận và thực tiễn có mối quan hệ mật thiết, không thể tách rời. Người nhấn mạnh: “Học để hành, lý luận đi đôi với thực hành. Có lý luận mà không thực hành là lý luận suông”. Theo đó, đội ngũ cán bộ, đặc biệt là cán bộ lãnh đạo, không chỉ cần nắm vững lý luận chính trị mà còn phải được rèn luyện qua thực tiễn, biết rút kinh nghiệm, sáng tạo trong xử lý tình huống, và linh hoạt vận dụng chủ trương vào hoàn cảnh cụ thể. Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định cán bộ phải “học trong sách vở, học ở nhân dân, học trong công việc”, cho thấy yêu cầu cán bộ không được xa rời thực tiễn, phải gần dân, hiểu dân và hành động vì dân.

Trong công tác cán bộ hiện nay, kết hợp giữa lý luận và thực tiễn càng cấp thiết. Đào tạo không thể chỉ dừng lại ở lớp học mà cần tạo cơ hội để cán bộ trải nghiệm, cọ xát với thực tế cơ sở. Bố trí cán bộ cũng phải dựa vào hiệu quả công việc và kinh nghiệm thực tế, không chỉ căn cứ vào bằng cấp hay lý lịch hành chính. Đây là nguyên tắc quan trọng nhằm xây dựng đội ngũ cán bộ vừa có tư duy lý luận sâu sắc, vừa có năng lực hành động hiệu quả trong thực tiễn.

Sáu là, đổi mới cách tổ chức và phương thức lãnh đạo phù hợp thời đại: Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn đề cao tinh thần đổi mới, sáng tạo trong lãnh đạo và tổ chức bộ máy. Người nhấn mạnh: “Học hỏi là một việc phải tiếp tục suốt đời... Không ai có thể tự cho mình đã biết đủ rồi, biết hết rồi. Thế giới ngày ngày đổi mới, nhân dân ta ngày càng tiến bộ, cho nên chúng ta phải tiếp tục học và hành để tiến bộ kịp nhân dân”⁽¹⁹⁾. Tư tưởng đó đặc biệt có ý nghĩa trong bối cảnh đất nước đang bước vào thời kỳ chuyển đổi số

toàn diện. Bộ máy tổ chức và phương thức lãnh đạo phải được đổi mới, tránh lối làm việc rập khuôn, trì trệ, thay vào đó là điều hành thông minh, ứng dụng dữ liệu lớn và công nghệ số để quyết định chính xác, hiệu quả. Người căn dặn: “Tổ chức phải gọn gàng... Các cấp và các cán bộ lãnh đạo phải giúp đỡ và đôn đốc thường xuyên, phải kiểm tra chặt chẽ”⁽²⁰⁾. Vì vậy, cán bộ phải “đủ tầm”, có tư duy đổi mới, sử dụng được công nghệ và có phẩm chất đạo đức. Đây chính là cơ sở để nâng cao hiệu lực của hệ thống chính trị trong thời đại mới..

Tư tưởng Hồ Chí Minh về tổ chức bộ máy và công tác cán bộ là những di sản lý luận và thực tiễn vô cùng quý báu, có giá trị bền vững và trường tồn trong sự nghiệp cách mạng của Đảng và dân tộc ta. Người không chỉ nêu rõ mục tiêu xây dựng một bộ máy nhà nước của dân, do dân, vì dân, mà còn đặc biệt nhấn mạnh đến yêu cầu tinh gọn, hiệu lực, gần dân, chống quan liêu, hình thức. Đồng thời, Người luôn coi cán bộ là “gốc của mọi công việc”, là nhân tố quyết định sự thành bại của sự nghiệp cách mạng, từ đó đặt ra những chuẩn mực cao về đạo đức, năng lực và tinh thần trách nhiệm đối với đội ngũ này. Trong bối cảnh đất nước đang đẩy mạnh cải cách hành chính, đổi mới tổ chức và nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ, việc vận dụng sáng tạo tư tưởng Hồ Chí Minh không chỉ giúp khắc phục những hạn chế hiện nay mà còn tạo nền tảng vững chắc cho việc xây dựng hệ thống chính trị hiện đại, tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả, thực sự phục vụ nhân dân. Đây cũng là cách thiết thực nhất để đưa đất nước bước vào Kỷ nguyên mới của dân tộc, sánh vai với các cường quốc năm châu, hiện thực hóa khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc./.

(1) Lê Mậu Hãn (Chủ biên) (2005), *Lịch sử Chính phủ Việt Nam*, Nxb. Chính trị quốc gia, H., T.1: 1945 - 1955, tr.57.

(2), (3), (8), (10), (13), (18), (19) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb. CTQG Sự thật, H.2011, T.5, tr.318, 112, 269, 298, 318, 248, 312, 274.

(4), (5), (6), (7), (9) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Sđd, T.7, tr.231, 318, 432, 432, 91.

(11) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Sđd, T.11, tr.614

(12) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Sđd, T.9, tr.408.

(14), (17), (20) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Sđd, T.10, tr.243, 613, 432.

(15) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Sđd, T.6, tr.526.

(16) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Sđd, T.2, tr.280.